

Uunga siunnersuut: Aningaasarsianit akileraarutit pillugit Inatsisartut inatsisaata allanngortinneqarnera pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xxx 2016-imeersoq
(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut sinnerlugit soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinernut nunani allaniittunut akiliutit siumut akileraaruserneqartarnissaat pillugu matumuuna saqqummiussissaanga.

Soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinernut akiliinermi ullumikkut akileraarutitigut ilanngaateqartoqartarpoq. Tamatuminnga siunertaavoq, innuttaasup soraarninngoruni, soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinermi pisartakkaminit akileraartarnissaa.

Innuttaasulli amerlasuut soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinernut qallunaat nunaannittunut akiliisarput. Innuttaasut taakku soraarninngunnginnerminni nunatsinnit nuuppata, soraarnerussutisiaqarnissamut akiliutinit akileraarutitigut isertitassanik Kalaallit Nunaat annaasaqassaaq. Ullumikkut soorlu inupassuarnut, inuunermi ilaani Kalaallit Nunaanni sulisinnarlutik soraarninngoraangamik Danmarkimut nuuttartunut, tamanna atuuttoq. Tamatumunnga atatillugu, aataavartumik katillugit ukiumut 30-35 mio. kr.-t missaanni akileraarutitigut isertitassaraluanik Kalaallit Nunaat annaasaqartartoq missiliorneqarpoq.

Inatsisissatut siunnersuummik matuminnga isertitassaraluanik annaasaqartarnerit maannakkut atuuttut pinngitsoortinniarnearput. Tamanna nunani allani soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinernut akiliinermi akileraarutitigut ilanngaateqartarnerup atorunnaarsinneratigut pissaaq. Soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinernut Kalaallit Nunaanniittunut, soorlu SISA-mut, akiliinermi allannguuteqartoqassanngilaq. Taakkununnga akiliinerit akileraarutitigut ilanngaateqartoqaannartassaaq.

Inunnut soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinernut akileraarusersukkamik akiliisartunut ernumassutigineqalersinnaavoq marloriarluni akileraarnissaaq. Soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinermut akiliinermi kiisalu soraarnerussutisiat pissarsiarineranni akileraarummik akiliinermi tamanna pisinnaavoq.

Marloriarluni akileraarneq taama ittoq anguniarneqanngilaq. Soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqiissutinut nunani allani pilersinneqarsimasunut siumut akileraartarnissaaq inatsisissatut siunnersuummi taamaallaat pineqarpoq. Taava imaassaaq, soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinermut, akileraareerluni akiliisarsimagaanni, soraarninngornermi aningaasanik pissarsisalernermi akileraarnertaqanngitsumik pissarsisoqartassalluni. Danmarkimi akileraartarnikkut aaqqissuussinermi assigusumik aaqqiissuteqarpoq, soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqissuussinernit akiliinermi akileraaruserneqarsimasunik pissarsigaanni, akileraartoqarneq ajorluni.

Siunnersuutip kingunerisassaasa erseqqilluinnarnissaat qulakkeerniarlugu, soraarnerussutisiaqalernissamut aningaasaateqarfinnik Kalaallit Nunaanniittunik Danmarkimiittunillu qanimut oqaloqateqarluni inatsisissatut siunnersuut suliarineqarpoq.

Inatsisissatut siunnersuummik pingaartinneqarsimavoq, innuttaasut ataasiakkaat, Kalaallit Nunaanni imaluunniit nunani allani soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqiissuteqaraluarunik, akileraartarnikkut aaqqiissutip ajoqutaannginnissaa. Aamma soraarninngornermi, Kalaallit Nunaanni Danmarkimiluunniit nunasigaluaaraanni.

Allannguutip pingaarutillip nassuiarneqartup saniatigut, soraarnerussutisianut atatillugu akileraarutininik suliaqartarnermut allannguutininut annikitsunut tunngasunik inatsisissatut siunnersuut aamma imaqarpoq. Soraarnerussutisiaqarnissamut piffissaanngitsukkut tiguneqarnerini akitsuutip qaffatsinnissaanut kiisalu innuttaasut isertitaminnit qanoq annertutigisunik soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqiissuussinernut Kalaallit Nunaanniittunut akileraarutitigut ilanngaatalinnik nuutsitsisassanerisa qaffannissaannut tunngapput. Taamaasilluni siunissami soraarnerussutisiaqalernissamut aaqqiissuussinermut, isertitat 20 procentiinik akiliisoqarsinnaanngussaaq. Ullumikkut isertitat 15 procentii akiliutigineqarsinnaapput.

Akileraarutitigut iluanaarutinit ukiumut 55 mio. kr.-t missaannik tunisinissaa naatsorsuutigineqarpoq, 2017-imi atuutilertussatut 2016-imut inatsisissatut siunnersuummi ilanngunneqarpoq. Taamaasilluni inatsisissatut siunnersuut aningaasaqarnikkut ineriartornermut atasinnaasumut qulakkeerinninniarnermi sakkussaq pingaaruteqartuuvoq. it-systemit Inatsisissatut siunnersuutip atuutilersinneqannginnerani, suleriaasissat pisariaqartut inissitsiternissaasa angumersisinnaanissaat pillugu akileraartarnermut ingerlatsivimmud kiisalu soraarnerussutisiaqarnissamut aaqqiissuussinernut pingaaruteqarluinnarpoq, inatsisissatut siunnersuutip upernaakkut ataatsimiinnermi akuersissutigineqarnissaa.

Ukiuni aggersuni annertuunik iluanaaruteqarnermik qulakkeerisussaasoq, inatsisissatut siunnersuut manna Naalakkersuisunit pingaaruteqartutut isigineqarpoq, kissaatiginarporlu siunnersuut annertuumik tapersorsorneqassasoq. Naggataatigut erseqqissarusuppara, inatsisissatut siunnersuutip matuma ilusaanut tunngatillugu Inatsisartut imaluunniit allat kissaatit saqqummiussassaannut, Naalakkersuisut akuersorusuttorujussuummata. Tamanna nalinginnaasumik nangitsinerussaaq, ukiuni kingullerni inatsisissatut siunnersuutip pilernerani, kattuffiit soraarnerussutisiaqalernissamullu aningaasaateqarfiit siunnersuutaannut isumaliutaannullu, Naalakkersuisut pisinnaasamik akuersorniareersimammata.

Naggataatigut inatsisissatut siunnersuummut oqaaseqaatinullu tassunga ilaasunut innersuussissaanga.

Taamatut oqaaseqarlunga Naalakkersuisut sinnerlugit, siunnersuut Inatsisartunut suliaannagortippara.